

Notat

Samlenotat til Folketingets Europaudvalg

Dagsorden til Konkurrenceevnerådsmøde (forskning og rum) den 26. november 2021

Indhold

1. Henstilling om etablering af en pagt for forskning og innovation i Europa 2
 - Vedtagelse
 - KOM (2021) 407 endelig
2. Rådskonklusioner om en styringsmodel (governance) for det Europæiske Forskningsrum (ERA) 9
 - Vedtagelse
 - KOM-dok foreligger ikke
3. Opnåelse af tværsektorielle målsætninger via forskning og innovation 12
 - Drøftelse
 - KOM-dok foreligger ikke.
4. Rådskonklusioner om rummet for alle 14
 - Vedtagelse
 - KOM-dokument foreligger ikke.
5. Formandsskabsrapport om styring af trafik i rummet 16
 - Orientering
 - KOM-dokument foreligger ikke
6. Den langsigtede bæredygtige udvikling og finansiering af "New Space" 18
 - Drøftelse
 - KOM-dokument foreligger ikke.

1. november 2021

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**
Internationale forhold

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Sagsbehandler
Frederik Carsten Pedersen
Tel. 72 31 88 92
fiks@ufm.dk

Ref.-nr.
267032

1. Henstilling om etablering af en pagt for forskning og innovation i Europa – Vedtagelse

KOM (2021) 407 endelig
Revideret notat.

1. Resumé

Kommissionen har ved KOM (2021) 407 den 16. juli 2021 fremsat forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa.

Forslaget følger Kommissionens meddelelse om et nyt Europæisk Forskningsrum (ERA) fra 30. september 2020. Hensigten med forslaget er, at medlemsstaterne giver deres politiske tilsagn om at understøtte det nye europæiske forskningsrum og mobilisere forsknings- og innovationspolitikker for at imødekomme Europas udfordringer, navnlig den grønne og digitale omstilling og genopretningen efter COVID-19-pandemien.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Henstillingen indeholder forslag til en pagt for forskning og innovation i Europa i form af et fælles sæt værdier, principper og indsatsområder. Yderligere lægges der op til nye ikke juridisk bindende mål for øgede investeringer i forskning og innovation på nationalt og EU-plan.

Regeringen byder forslaget velkommen og støtter dets mål om at bidrage til både den grønne og den digitale omstilling og styrke Europas modstandsdygtighed og beredskab over for fremtidige kriser. Regeringen lægger vægt på et stærkt og velfungerende europæisk forskningsrum, der bygger på fælles værdier, som vægter princippet om excellence og har en effektiv styringsmekanisme. Regeringen støtter udpegningen af prioriterede policy-områder som grundlag for fælles indsats.

Regeringen lægger stor vægt på at fastholde den fælleseuropæiske målsætning om at investere 3 pct. af BNP i forskning og innovation.

Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaternes forsknings- og innovationssystemer er forskellige, og herunder at mulighederne for og incitamentene til at fremme private investeringer i forskning og innovation ikke nødvendigvis er ens. Således lægger regeringen stor vægt på, at det tilkommer medlemsstaterne at fastlægge, hvordan medlemsstaterne imødekommer den overliggende målsætning om, at 3 pct. af BNP investeres i forskning og innovation, herunder fordelingen af offentlige og private investeringer. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at offentlige investeringer skal udgøre 1,25 pct. af BNP i EU som helhed.

Regeringen lægger ligeledes stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at 5 pct. af de nationale forskningsmidler i medlemsstaterne afsættes til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber, ligesom regeringen heller ikke støtter et nationalt mål herom. Dette skyldes, at niveauet for deltagelsen i fælles programmer ikke bør være et mål i sig selv, men skal prioriteres, når det har en forskningsfaglig merværdi.

Nationale investeringer i forskning og innovation er helt afgørende for at løfte europæisk forskning som helhed og fastholde Europas status som en global forsknings- og innovationsstormagt. Dette er netop afspejlet i 3 pct. målsætningen, som EU fortsat er langt fra at nå. I forlængelse af 3 pct. målsætningen lægger regeringen vægt på, at medlemsstater, der halter efter EU-gennemsnittet for investeringer i forskning og innovation, skal hæve deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år. Regeringen støtter også, at medlemsstaterne kan opstille frivillige nationale investeringsmål for den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation.

2. Baggrund

Det europæiske forskningsrum blev etableret i 2000 som en del af Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse og har siden 2009 været udtrykt i TEUF artikel 179. Det fremgår af denne, at Unionen har som mål at styrke sit videnskabelige og teknologiske grundlag ved gennemførelse af et europæisk forskningsrum med fri bevægelighed for forskere samt videnskabelig og teknologisk viden, at fremme udviklingen af sin konkurrenceevne, herunder industriens konkurrenceevne, samt at fremme alle de forskningsaktiviteter, der skønnes nødvendige.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Den 30. september 2020 fremlagde Kommissionen meddelelsen om en vision for et nyt europæisk forskningsrum¹. Meddelelsen havde til formål at sætte retningen for et nyt europæisk forskningsrum, der kan opfylde ambitionen om at gennemføre overgangen til et bæredygtigt, digitalt og modstandsdygtigt Europa. Den 1. december 2020 vedtog Rådet sine konklusioner om Kommissionen meddelelse² og bekræftede bl.a. opfordringen om at udvikle en politisk dagsorden og styringsmodel for det europæiske forskningsrum, der bl.a. tager højde for en pagt for forskning og innovation i Europa.

Den 16. juli 2021 fremsatte Kommissionen det nærværende forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa (KOM (2021) 407). Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 27. juli 2021. En henstilling er en ikke-bindende retsakt.

3. Formål og indhold

Formålet med pagten er at få medlemsstaternes tilsagn om at gennemføre forsknings- og innovationspolitikker, der understøtter det nye ERA og adresserer Europas udfordringer, navnlig den grønne og digitale omstilling og genopretningen efter COVID-19-pandemien. Henstillingen skal fungere som en rettesnor for gennemførelse og ajourføring af nye politiske retningslinjer og bidrage til at vurdere de fremskridt, der gøres.

Med henstillingen foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne:

1. når til enighed om et fælles sæt værdier og principper for forskning og innovation i Unionen,

¹ Se KOM (2020) 628 endelig.

² Se 13567/20.

2. når til enighed om en række prioriterede områder for en fælles indsats til støtte for det europæiske forskningsrum,
3. prioriterer investeringer og reformer, der adresserer det europæiske forskningsrums prioriteter og understøtter private investeringer i forskning og innovation vha. realistiske, men ambitiøse mål for investeringer i forskning og innovation,
4. bekræfter deres hensigt om at øge investeringerne i forskning og innovation på EU-plan,
5. på frivillig basis opstiller *nationale* investeringsmål,
6. indfører en styrket overvågnings- og koordineringsmekanisme for at sikre fremskridt i prioriteterne for det europæiske forskningsrum.

Ad. 1) Som fælles værdier og principper lægges der bl.a. vægt på "Etik og integritet i forbindelse med forskning og innovation", "Forskningsfrihed", "Ligestilling mellem kønnene og lige muligheder", "Stræben efter topkvalitet"³ og "Globalt opsøgende arbejde", dvs. internationalt samarbejde bl.a. på grundlag af Unionens værdier. Der foreslås i alt 10 værdier og principper fordelt på tre kategorier.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Ad. 2) Under prioriterede områder for en fælles indsats fremhæves bl.a. "Åben videnskab"⁴, "Forskningsinfrastrukturer", "Forskerkarrierer og -mobilitet og systemer til vurdering og belønning af forskning", "Videnudnyttelse"⁵ og "Synergier mellem forsknings- og innovationspolitik, uddannelse og EU's dagsorden for færdigheder". Der foreslås i alt 15 prioriterede områder fordelt på fire kategorier.

Ad. 3) Ift. investeringer og reformer fremhæves bl.a. behovet for en særlig indsats i lande, der halter bagefter, øget synergi mellem EU-programmer og øget koordinations mellem nationale indsatser.

Ad. 4) Ift. investeringsmål på *EU-plan* foreslår Kommissionen:

- a. at medlemsstaterne genbekræfter målet om at de samlede forsknings- og innovationsudgifter skal udgøre 3 pct. af EU's BNP⁶,
- b. at medlemsstaterne samlet øger niveauet for offentlige investeringer i forskning og innovation til 1,25 pct. af EU's BNP inden 2030,
- c. at medlemsstaterne samlet afsætter 5 pct. af deres nationale offentlige forsknings- og innovationsinvesteringer til fælles programmer og europæiske partnerskaber inden 2030,
- d. at de medlemsstater, der halter efter EU's gennemsnitlige forsknings- og innovationsudgifter, øger deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år.

Ad. 5) Ift. frivillige *nationale* investeringsmål foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne opstiller nationale investeringsmål for

- i. den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation udtrykt i procent af BNP,

³ På engelsk: "Pursuit of excellence".

⁴ På engelsk: "Open Science".

⁵ På engelsk: "Knowledge valorisation".

⁶ Det kan bemærkes, at målsætningen om at øge de samlede forsknings- og innovationsudgifter til 3 pct., den såkaldte Barcelona-målsætning, følger af konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona i marts 2002, jf. SN 100/1/02.

- ii. procentdelen af nationale offentlige udgifter til forskning og innovation, der er afsat til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber,
- iii. den forventede stigning i de samlede forsknings- og innovationsudgifter for de medlemsstater, der halter efter EU's gennemsnitlige udgifter til forskning og innovation i procent af BNP.

Ad. 6) En styrket overvågnings- og koordineringsmekanisme for det europæiske forskningsrum har til hensigt at bidrage til en mere strategisk planlægnings-, implementerings- og overvågningsfase, så policy-cyklussen giver større merværdi.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget, og tidsplanen for Europa-Parlamentets behandling kendes ikke endnu.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

5. Nærhedsprincippet

Nærhedsprincippet finder anvendelse, idet forslaget ikke henhører under EU's enekompetence. Forskning er delt kompetence mellem Unionen og dets medlemsstater. På områderne for forskning, teknologisk udvikling og rummet har Unionen kompetence til at gennemføre tiltag, dog således at udøvelsen af denne kompetence ikke kan føre til, at medlemsstaterne forhindres i at udøve deres kompetence, jf. TEUF artikel 4, stk. 3.

Kommissionen konkluderer, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. TEU artikel 5. Hertil anfører Kommissionen, at medlemsstaternes kompetence er respekteret. Ifølge Kommissionen har forslaget til formål at koordinere politikker på tværs af politikområder og på flere niveauer i hele EU. Forslagets sigte er, at forsknings- og innovationspolitikken fungerer i tæt synergi på tværs af alle forvaltningsniveauer (lokalt, regionalt, nationalt og globalt) med initiativer, der giver EU-merværdi – i tilknytning til og i form af udbygning af nationale og regionale politiske tiltag.

Regeringen er enig i, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, og vurderer endvidere, at forslaget ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå målene i traktaten, således at forslaget er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. TEU artikel 5, stk. 4.

6. Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for konsekvenser for dansk ret, idet der alene er tale om et forslag til en henstilling fra Rådet.

7. Konsekvenser

7.1 Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

I det omfang forslaget udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet, om disse vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

7.2 Økonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Forslaget vurderes ikke at udstikke en kurs, der reelt fastlægger rammerne for senere retsakter og dermed baner vej for tiltag på EU-plan eller nationalt, der kan have økonomiske konsekvenser.

I det omfang forslaget til Rådets henstilling udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet, om disse vil medføre samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

7.3 Beskyttelsesniveauet i Danmark

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have andre væsentlige konsekvenser, herunder konsekvenser for beskæftigelsen, arbejdsmarkedet, ligestilling, miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse og udviklingslandene.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *"Danske Universiteter vil gerne fremhæve, at der fra dansk side bør arbejdes for at opnå enighed om en række prioriterede områder for en fælles indsats til støtte for det europæiske forskningsrum. Danske Universiteter finder i denne sammenhæng, at det er en særlig central prioritet, at medlemsstaterne forpligter sig til samlet at øge niveauet for offentlige investeringer i forskning og innovation til 1,25 % af EU's BNP inden 2030. Danske Universiteter ser med stor beklagelse på, at den danske regering ikke agter at støtte 1,25 pct. målet som en fælles europæisk målsætning i den nuværende henstilling – både set i lyset af behovet for at øge danske offentlige investeringer og nødvendigheden af at sætte en ny national målsætning, men også set i lyset af at Danmark traditionelt set har været – og fortsat bør være - et foregangsland i Europa ift. offentlige investeringer i forskning."*

Forslaget har været i høring i EU-specialudvalget for forskning i perioden 8. – 16. september 2021.

Der er modtaget svar fra følgende organisationer: Aarhus Universitet og Lægemiddelindustriforeningen.

Aarhus Universitet: *"Aarhus Universitet takker for muligheden for at kommentere forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa."*

Aarhus Universitet bakker op om de fornyede bestræbelser på at udvikle det europæiske forskningsrum. Aarhus Universitet kan i al væsentlighed bakke op om de værdier og principper, som Pagten indeholder, herunder forskningsfrihed, forskningsintegritet m.m.

Aarhus Universitet ser dog gerne, at forslaget i højere grad fokuserer på vigtigheden af at støtte grundforskning. Stigende investeringer i grundforskning til universiteter og andre forskningsudøvende organisationer er en helt afgørende forudsætning for, at Europa på langt sigt kan opnå en ledende position som et globalt videnskabeligt kraftcenter.

De prioriterede områder for fælles handlinger i Pagten er tilsvarende vigtige for Aarhus Universitet. I særlig grad er forskningsinfrastruktur et vigtigt fokusområde, idet et styrket internationalt samarbejde om de ofte meget bekostelige forskningsinfrastrukturer vil kunne bidrage positivt til at styrke Europa som et forskningsbaseret kraftcenter. Også Open Science, karriere og mobilitet samt Gender/køn er vigtige fokusområder, som bør prioriteres.

Til slut skal det understreges, at det er vigtigt at sikre et fælles ejerskab til den videre proces gennem en løbende og aktiv involvering af universiteter og andre forskningsudøvende aktører, da de kommer til at stå for implementeringen af et nyt ERA.”

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Lægemedielindustriforeningen har indsendt følgende punkter:

- *Varm støtte til det europæiske forskningsrum*
- *Varm støtte til forslaget om at øge de offentlige investeringer i forskning og udvikling fra 1 pct. af BNP til 1,25 pct. af BNP. Helt enig i, at det vil bidrage til at gøre Europa/Danmark til en attraktivt sted at placere sin FoU-investeringer.*
- *Set fra Lifs side er det helt afgørende med forskningskvalitet – og understøttede samarbejdet med virksomheder om forsknings- og udviklingsprojekter. Forskningen stoppe ikke med en publikation men med en god løsning*
- *Samtidig er det væsentligt at gå sammen om store investeringer i forskningsinfrastruktur og skabe adgang til disse også til forskningsintensive virksomheder*
- *Vi er glade for arbejdet med at skabe et fælles europæisk forskningsrum, men til gengæld bekymret over initiativer, der kommer fra andre områder, og som potentielt har store konsekvenser for forskningen og samarbejdet mellem virksomheder og videninstitutioner. Det gælder fx Pharmastrategien.”*

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positivt til forslaget. Den største knast i forhandlingerne har været de nye ikke-juridisk bindende investeringsmål på EU-niveau. Flere lande har modsat sig målene og det er endnu ikke afklaret, hvordan de vil indgå i den endelige tekst.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen byder forslaget velkommen og støtter dets mål om at bidrage til både den grønne og den digitale omstilling og styrke Europas modstandsdygtighed og beredskab over for fremtidige kriser. Regeringen lægger vægt på et stærkt og velfungerende europæisk forskningsrum, der bygger på fælles værdier, som vægter princippet om excellence og har en effektiv styringsmekanisme. Regeringen støtter udpegningen af prioriterede policy-områder som grundlag for fælles indsats.

Regeringen lægger stor vægt på at fastholde den fælleseuropæiske målsætning om at investere 3 pct. af BNP i forskning og innovation.

Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaternes forsknings- og innovationssystemer er forskellige, og herunder at mulighederne for og incitamenterne til at fremme private investeringer i forskning og innovation ikke nødvendigvis er ens. Således lægger regeringen stor vægt på, at det tilkommer medlemsstaterne at fastlægge, hvordan medlemsstaterne imødekommer den overliggende målsætning om, at 3 pct. af BNP investeres i forskning og innovation, herunder fordelingen af offentlige og private investeringer. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at offentlige investeringer skal udgøre 1,25 pct. af BNP i EU som helhed.

Regeringen lægger ligeledes stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at 5 pct. af de nationale forskningsmidler i medlemsstaterne afsættes til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber, ligesom regeringen heller ikke støtter et nationalt mål herom. Dette skyldes, at niveauet for deltagelsen i fælles programmer ikke bør være et mål i sig selv, men skal prioriteres, når det har en forskningsfaglig merværdi.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Nationale investeringer i forskning og innovation er helt afgørende for at løfte europæisk forskning som helhed og fastholde Europas status som en global forsknings- og innovationsstormagt. Dette er netop afspejlet i 3 pct. målsætningen, som EU fortsat er langt fra at nå. I forlængelse af 3 pct. målsætningen lægger regeringen vægt på, at medlemsstater, der halter efter EU-gennemsnittet for investeringer i forskning og innovation, skal hæve deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år. Regeringen støtter også, at medlemsstaterne kan opstille frivillige nationale investeringsmål for den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat den 21. september 2021.

2. Rådskonklusioner om en styringsmodel (governance) for det Europæiske Forskningsrum (ERA)

- Vedtagelse

KOM-dok foreligger ikke
Nyt notat.

1. Resumé

Formandskabet har den 7. september 2021 fremsendt udkast til rådskonklusioner om en ny styringsmodel for det Europæiske Forskningsrum (ERA). Forslaget har til formål at styrke politisk ejerskab, mere effektiv implementering, bedre inddragelse af interessenter og bedre koordinering, samarbejde og synergi med andre sektorer.

Regeringen støtter vedtagelsen af rådskonklusionerne og er enig i behovet for en ny styringsstruktur for ERA. Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaterne fortsat skal have afgørende indflydelse på implementering af ERA, og at der er en passende institutionel balance i strukturen samt en bedre inddragelse af interessenter, hvor det er relevant.

Regeringen lægger vægt på, at der laves et så enkelt og effektivt styringssystem som muligt, hvor form følger funktion, og hvor evt. administrative byrder for medlemsstaterne er proportionale med forventet effekt.

2. Baggrund

Det europæiske forskningsrum blev etableret i 2000 som en del af Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse. Det sigter mod at opbygge et fælles videnskabeligt og teknologisk område i EU, skabe et indre marked for viden, der fremmer den fri bevægelighed for forskere, videnskabelig viden og innovation, og tilskynde til et mere konkurrencedygtigt europæisk erhvervsliv. Siden 2009 har det været et udtrykkeligt mål i Traktaten at virkeliggøre Det Europæiske Forskningsrum, som det fremgår af artikel 179 i TEUF.

Den 30. september 2020 fremlagde Kommissionen sin meddelelse om en vision for et nyt europæiske forskningsrum¹. Meddelelsen havde til formål at bidrage til etableringen af et nyt europæisk forskningsrum, der kan opfylde ambitionen om at gennemføre overgangen til et bæredygtigt, digitalt og modstandsdygtigt Europa. Den 1. december 2020 vedtog Rådet sine konklusioner om Kommissionens meddelelse og bekræftede bl.a. opfordringen om at udvikle en politisk dagsorden og styringsmodel for ERA.

3. Formål og indhold

Rådskonklusionerne beskriver en ny styringsmodel for ERA. Formålet med den nye styringsmodel er at styrke politisk ejerskab, mere effektiv implementering, bedre inddragelse af interessenter og bedre koordinering, samarbejde og synergi med andre sektorer.

Den politiske styring af ERA fastlægges af Rådet i en række overordnede dokumenter:

- Pagten for forskning og innovation i Europa

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

- Den politiske dagsorden for ERA
- ERA initiativer

Pagten sætter den overordnede politiske ramme for ERA frem mod 2030. Den politiske dagsorden har et kortere og mere konkret sigte og indeholder konkrete målsætninger og tiltag, som adresserer prioriteterne i pagten. Den skal godkendes af Rådet hvert 3. år. Den politiske dagsorden udfoldes yderligere i de enkelte ERA initiativer, hvor medlemsstater og andre aktører på frivillig basis går sammen om at realisere målsætningerne gennem konkrete tiltag, f.eks. ift. åben videnskab ("open science"), bedre forskningsevaluering, ligestilling, forskningsinfrastrukturer m.m.

Implementering af ERA varetages forsat af Komitéen for det Europæiske Forskningsrum (ERAC). ERAC skal give strategisk rådgivning til Rådet, Kommissionen og medlemslandene om ERA og om europæisk forsknings- og innovationspolitik generelt. Embedsmænd på højt niveau repræsenterer medlemslandene i ERAC. Yderligere etableres ekspertgrupper under Kommissionen, hvor også interessenter kan inddrages i den konkrete implementering.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Rådskonklusionerne fastlægger en målsætning om, at afrapportering, monitoring og dialog mellem medlemslande og Kommission skal have et lettere, mere målrettet og mere fleksibelt set-up end hidtil og stadig med en høj grad af frivillighed. Dette skal bl.a. ske via etablering af en online platform, samt bedre og mere målrettet dataindsamling på relevante indikatorer ud fra eksisterende kilder.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

7.1 Lovgivningsmæssige konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

7.2 Økonomiske konsekvenser

Rådskonklusionerne vurderes ikke i sig selv at have samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

7.3 Beskyttelsesniveauet i Danmark

Rådskonklusionerne vurderes ikke i sig selv at have andre væsentlige konsekvenser, herunder konsekvenser for beskæftigelsen, arbejdsmarkedet, ligestilling, miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse og udviklingslandene.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *Danske Universiteter er meget positive over for udviklingen af det europæiske forskningsrum (ERA) og finder det centralt, at der etableres en enkel styringsmodel, hvor der er udbredt fokus på systematisk inddragelse af interessenter i alle relevante fora.*

Inddragelsen af universitetssektoren i styringsmodellen for ERA er helt central i arbejdet for at mobilisere forsknings- og innovationspolitikker med fokus på at bidrage til den europæiske og nationale grønne og digitale omstilling. Det er i den sammenhæng centralt, at der sikres et fælles ejerskab til den videre proces gennem en løbende og aktiv involvering af universiteter og andre forskningsudøvende aktører, da de kommer til at stå for implementeringen af et nyt ERA. Universitetssektoren bør således både på national og europæisk plan sikres løbende inddragelse i udviklingen og design af det europæiske forskningsrum.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at medlemsstaterne vil støtte rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter vedtagelsen af rådskonklusionerne og er enig i behovet for en ny styringsstruktur for ERA. Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaterne fortsat skal have afgørende indflydelse på implementering af ERA, og at der er en passende institutionel balance i strukturen samt en bedre inddragelse af interessenter, hvor det er relevant.

Regeringen lægger vægt på, at der laves et så enkelt og effektivt styringssystem som muligt, hvor form følger funktion, og hvor evt. administrative byrder for medlemsstaterne er proportionale ift. forventet effekt.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget, men udvalget blev orienteret om emnet den 23. september, da der var en politisk drøftelse om samme emne på rådsmødet den 28. september.

3. Opnåelse af tværsektorielle målsætninger via forskning og innovation

– Politisk drøftelse

KOM-dok foreligger ikke.
Nyt notat.

1. Resumé

Det forventes, at det slovenske formandskab udsender et oplæg til drøftelse, men det er endnu ikke modtaget. Det forventes, at drøftelsen vil dreje sig om den tværsektorielle tilgang i store indsatser, der adresserer store samfundsudfordringer, og hvilke krav det stiller til koordinering og samarbejde på tværs af traditionelle sektorer.

Regeringen byder drøftelsen velkommen og er enig i, at forsknings- og innovation har en meget væsentlig rolle at spille for store samfundsudfordringer. Regeringen bakker op om et øget fokus på vigtigheden af at tænke forskning og innovation tæt sammen med indsatser på andre sektorområder. Regeringen lægger vægt på, at de midler, der er afsat til Horisont Europa, anvendes til egentlige forsknings- og innovationsaktiviteter.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

2. Baggrund

Den tværsektorielle tilgang er en klar trend i Kommissionens politikudvikling og gør sig gældende i de fem tværfaglige Horisont Europa missioner om kræft, sunde have, sund jordbund, klimatilpasning og bæredygtige byer samt initiativet om det Europæiske Bauhaus.

En mission er en portefølje af excellence-baserede aktiviteter, der går på tværs af sektorer og videnskabelige discipliner, og som inden for en given tidsramme skal opnå målbare resultater, som samlet set er større end summen af de individuelle aktiviteter. Disse aktiviteter skal have betydning for samfundet og for politiske processer igennem den videnskab og teknologi, der udvikles, og være relevant for et bredt udsnit af Europas befolkning.

3. Formål og indhold

Det forventes, at drøftelsen vil tage udgangspunkt i missionerne som eksempler på store tværsektorielle satsninger. Missionernes tværsektorielle tilgang stiller nye krav til koordination og samarbejde mellem ressortmyndigheder, både på nationalt og på EU-niveau.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *Danske Universiteter er enig i, at forsknings- og innovation spiller en meget væsentlig rolle i indsatsen for at håndtere og løse store samfundsudfordringer, og at man med fordel kan øge fokus på, hvordan forskning og innovation spiller sammen med indsatser på andre sektorområder. Danske Universiteter er i den sammenhæng enig med Regeringen i, at de midler, der er afsat til Horizon Europe anvendes til egentlige forsknings- og innovationsaktiviteter. Danske Universiteter skal således understrege vigtigheden af, at der ikke sker yderligere forskydning af midler fra excellence-søjlen til finansiering af aktiviteter omhandlende samfundsudfordringer.*

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes at drøftelsen vil blive budt velkommen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen byder drøftelsen velkommen og er enig i, at forsknings- og innovation har en meget væsentlig rolle at spille for store samfundsudfordringer. Regeringen bakker op om et øget fokus på vigtigheden af at tænke forskning og innovation tæt sammen med indsatser på andre sektorområder. Regeringen lægger vægt på, at de midler, der er afsat til Horisont Europa, anvendes til egentlige forsknings- og innovationsaktiviteter.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget.

4. Rådskonklusioner om rummet for alle - Vedtagelse

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Det slovenske EU-formandskab har udarbejdet udkast til rådskonklusioner, som fremhæver, at den europæiske rumsektor er diversificeret, og at brugen af og fordelene ved rumteknologi og -data er ujævnt fordelt mellem EU's borgere, institutioner og virksomheder. Rådskonklusionerne fremhæver de mange fordele ved at anvende rumteknologi og fokuserer på, at der er behov for at fremme kendskabet til mulighederne til en bredere kreds af deltagere baseret på deltagernes ekspertise.

Regeringen kan støtte rådskonklusionerne, der har fokus på at udvide antallet af brugere og deltagere i udviklingen af EU's rumprogram, uden at det går på kompromis med excellenceprincippet.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

2. Baggrund

Det slovenske EU-formandskabs udkast til rådskonklusioner har afsæt i rådskonklusionerne om en rumstrategi for Europa af 30. maj 2017, rådskonklusionerne om rummet som en katalysator af 28. maj 2019, rådskonklusioner om rummet for et bæredygtigt Europa af 4. juni 2020, rådskonklusioner om retningslinjer vedrørende det europæiske bidrag til fastlæggelsen af nøgleprincipper for den globale rumøkonomi af 20. november 2020, Kommissionens meddelelse om en handlingsplan om synergier mellem civil-, forsvars- og rumsektoren af 22. februar 2021 og rådskonklusionerne om et nyt rum for mennesker af 28. maj 2021.

3. Formål og indhold

Formandsskabets udkast til rådskonklusioner fokuserer på, at den europæiske rumsektor er diversificeret, og at brugen af og fordelene ved rumteknologi og -data er ujævnt fordelt mellem EU's borgere, institutioner og virksomheder. Der peges på, at det er i EU's interesse at opnå en mere jævn fordeling af deltagelse i rumprojekter i EU, baseret på deltagernes ekspertise.

Rådskonklusionerne fremhæver, hvordan EU's rumprogram og en række teknologiske og forretningsmæssige nybrud i rumsektoren (betegnet "New Space") bidrager til at skabe økonomisk vækst, imødekomme samfundsudfordringer som f.eks. klimaforandringerne og åbne nye forretningsmuligheder inden for en lang række sektorer. Rådskonklusionerne understreger, at der som følge af "New Space" er opstået nye muligheder for f.eks. opstartsvirksomheder og SMV'er.

Rådskonklusionerne har også fokus på, hvordan rummet kan bidrage til en grøn og bæredygtig Union, ligesom det understreges, at rumteknologi kan yde et vigtigt bidrag til udviklingen af cybersikkerhed i EU.

Kommissionen inviteres endvidere til at udvikle et rumbaseret globalt sikkert kommunikationssystem, ligesom der peges på behovet for at integrere eksisterende

de og nye teknologier som f.eks. kunstig intelligens, kvante- og robotteknologi i udviklingen af rumteknologi.

Rådskonklusionerne prioriterer en styrkelse af forbindelsen mellem rumsektoren og andre sektorer, ligesom der er behov for fortsat fokus på den rolle, som New Space spiller i den europæiske rumsektor. Kommissionen og Den Europæiske Unions Agentur for Rumprogrammet (EUSPA) inviteres til at fremme udviklingen af rumøkosystemer i medlemslandene samt øge samarbejdet med medlemslandene om aktiviteter og promovning af EU's rumprogram.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser i Danmark.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *Danske Universiteter er enig i, at Danmark bør støtte en fælleseuropæisk indsats på dette område med excellence-princippet in mente, da det vil have stor betydning for Danmarks muligheder for at deltage på rumteknologiområdet, herunder anvendelse af satellitter til klima og miljøovervågning. Det er Danske Universiteters indtryk, at de store europæiske medlemslande med store rumaktører pt. høster store fordele ved, at mulighederne ikke er lige fordelt.*

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen kan støtte rådskonklusionerne, der har fokus på at udvide antallet af brugere og deltagere i udviklingen af EU's rumprogram, uden at det går på kompromis med excellenceprincippet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

5. Formandsskabsrapport om styring af trafik i rummet - Orientering

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

Det slovenske formandskab har udarbejdet en rapport om styring af trafik i rummet, som peger på behovet for at formulere en fælles EU holdning, der skal bidrage til en bæredygtig brug af det ydre rum samt give EU en stærkere stemme i internationale drøftelser om styring af trafik i rummet.

Regeringen støtter Formandsskabets rapport, herunder at man i EU påbegynder arbejdet med at formulere en fælles EU holdning til styring af trafik i rummet under det indkomne franske formandskab. Regeringen lægger vægt på, at der søges en global løsning på udfordringerne med øget trafik i rummet og ser derfor en fælles EU holdning som et vigtigt redskab til at opnå større gennemslagskraft internationalt, herunder i FN-regi.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

2. Baggrund

Formandsskabsrapporten har afsæt i Kommissionens meddelelse om en handlingsplan om synergier mellem civil-, forsvars- og rumsektoren af 22. februar 2021, hvor styring af trafik i rummet (Space Traffic Management) blev fremlagt som et flagskibsprojekt. Ministerrådet bakkede på rådsmødet d. 28. maj 2021 op om en køreplan for at udvikle en fælles europæisk tilgang til styring af trafik i rummet. Det slovenske formandskab afholdte i juli 2021 en europæisk konference om styring af trafik i rummet med fokus på den aktuelle status og behov samt hvilke europæiske aktører, der kan bidrage til udviklingen af en fælles EU tilgang til styring af trafik i rummet.

3. Formål og indhold

Det moderne samfund er dybt afhængig af data fra satellitter. Det kraftigt stigende antal satellitter samt mængden af rumaffald truer forsyningssikkerheden af satellitdata, idet risikoen for kollisioner stiger i takt med den tiltagende trafik. Kollisioner i rummet er ikke kun et problem for de implicerede satellitter. Kollisioner i rummet skaber også rumaffald, som øger risikoen for yderligere sammenstød.

Styring af trafik i rummet (Space Traffic Management) er ikke entydigt defineret, men dækker over evnen til at overvåge satellitter og rumaffald i kredsløb om jorden med henblik på at varsle om risiko for kollisioner samt udvikling af teknologi og formulering af regler, retningslinjer og/eller standarder, der skal bidrage til en bæredygtig udnyttelse af det ydre rum.

Rapporten peger på et behov for at formulere en fælles EU holdning til styring af trafik i rummet med henblik på at beskytte den europæiske ruminfrastruktur, styrke europæisk uafhængighed samt bidrage til en langsigtet bæredygtig brug af rummet. Formandsskabet anerkender, at udfordringen med utilstrækkelig styring af trafik i rummet ikke kan løses af EU alene men fremhæver, at en fælles EU holdning til styring af trafik i rummet skal danne afsæt for at en mere proaktiv tilgang og stærkere europæisk stemme i drøftelserne med tredje lande og internationale

organisationer, herunder særligt FN's komite for fredelig udnyttelse af det ydre rum (COPUOS).

Den videre proces for formuleringen af en fælles EU holdning forventes indledt med en meddelelse fra Kommissionen primo 2022. Herefter vil der pågå drøftelser i Rådets arbejdsgruppe for rum, hvor ambitionen er at nå frem til en fælles EU holdning under det franske formandskab. Udfaldet af drøftelserne forventes fremlagt i form af en formandskabsnote eller rådskonklusioner til vedtagelse på rådsmødet medio 2022.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser i Danmark.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *Danske Universiteter er enig i, at punktet er et vigtigt område for Danmark og EU. Det er et voksende problem, hvor Europa hidtil har opfyldt alle gode hensigter i forhold til at holde rummet rent. Udfordringen her er, at langt de fleste aktører ligger uden for Europa. Der bør være bredt fokus på at holde rummet rent, også hos mindre aktører, der sætter små satellitter op.*

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter Formandskabets rapport, herunder at man i EU påbegynder arbejdet med at formulere en fælles EU holdning til styring af trafik i rummet under det indkomne franske formandskab. Regeringen lægger vægt på, at der søges en global løsning på udfordringerne med øget trafik i rummet og ser derfor en fælles EU holdning som et vigtigt redskab til at opnå større gennemslagskraft internationalt, herunder i FN-regi.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

6. Den langsigtede bæredygtige udvikling og finansiering af "New Space" - Drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.
Nyt notat.

1. Resumé

Formandskabet lægger op til en politisk drøftelse af "New Space". Diskussionsoplægget adresserer to problemstillinger, der relaterer sig til "New Space", hhv. hvordan den øgede trafik i rummet udgør en trussel mod opretholdelsen af en langsigtet bæredygtig udvikling i udnyttelsen af rummet, og hvordan den europæiske rumsektor får bedre adgang til risikovillig kapitalfinansiering af deres aktiviteter.

Regeringen lægger vægt på, at man i EU arbejder sammen om at etablere en fælles holdning til, hvordan udfordringer fra øget trafik i rummet kan håndteres. Regeringen lægger vægt på, at udfordringen med øget trafik i rummet er af global karakter, og derfor på længere sigt skal løses i FN-regi. En fælles EU holdning er et vigtigt skridt på vejen hertil. Regeringen finder det desuden vigtigt, at man arbejder på at skabe gode rammer for en styrket og globalt konkurrencedygtig europæisk rumsektor.

Regeringen finder problemstillingen omkring manglende adgang til risikovillig kapital for virksomheder inden for "New Space" relevant. Regeringen lægger vægt på, at kendskabet til eksisterende muligheder når ud til alle hjørner af rumsektoren.

2. Baggrund

Den politiske drøftelse skal ses i forlængelse af Kommissionens meddelelse om en handlingsplan om synergier mellem civil-, forsvars- og rumsektoren af 22. februar 2021, hvor styring af trafik i rummet (Space Traffic Management) blev fremlagt som et flagskibsprojekt. Drøftelsen hænger også sammen med den politiske drøftelse om styring af trafik i rummet på rådsmødet d. 28. maj 2021, hvor ministerrådet bakkede op om en køreplan for at udvikle en fælles europæisk tilgang til styring af trafik i rummet og rådskonklusionerne om et nyt rum for mennesker af 28. maj 2021.

3. Formål og indhold

"New Space" er en betegnelse, der beskriver en række teknologiske og forretningsmæssige nybrud i rumsektoren, der bl.a. betyder, at mange flere lande, virksomheder og institutioner er blevet i stand til at sende satellitter i rummet, hvilket også har medført, at "New Space" aktører spiller en stadig mere betydelig rolle i rumsektoren.

Diskussionsoplægget adresserer to problemstillinger, der relaterer sig til "New Space", hhv. hvordan den øgede trafik i rummet udgør en trussel mod opretholdelsen af en langsigtet bæredygtig udvikling i udnyttelsen af kredsløbene omkring jorden, samt hvordan den europæiske rumsektor i sammenligning med f.eks. den amerikanske mangler adgang til risikovillig kapital, hvilket udfordrer konkurrenceevnen hos "New Space" virksomheder.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Diskussionsoplægget lægger op til en drøftelse af, hvordan man kan opnå en langsigtet bæredygtig udvikling af "New Space". Diskussionsoplægget beder også medlemsstaterne forholde sig til, i hvilken grad og hvordan, der kan forbedres adgang til finansiering for rumrelaterede virksomheder mhp. at styrke europæisk konkurrenceevne inden for området.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

7. Konsekvenser

Den politiske drøftelse har ikke statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser i Danmark.

8. Høring

Samlenotatet er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning tirsdag den 2. november 2021 med høringsfrist fredag den 5. november 2021.

Der er modtaget svar fra Danske Universiteter: *Danske Universiteter støtter forslaget. Trængsel i rummet er et vigtigt og voksende problem, jf. punkt 5. Man skal være opmærksom på, at teknikker, der udvikles til "at rydde op i rummet" også har en militær anvendelse, og dermed bidrager denne problematik også til en øget militarisering af rummet. En anden udfordring ved trængsel i rummet er problemer med frekvensallokering til kommunikation med satellitter og rumfartøjer. En udfordring, der kun kan løses gennem internationalt samarbejde. Bedre adgang til risikovillig kapital er også en vigtig udfordring.*

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at medlemsstaterne generelt vil bakke op om drøftelsen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at man i EU arbejder sammen om at etablere en fælles holdning til, hvordan udfordringer fra øget trafik i rummet kan håndteres. Regeringen lægger vægt på, at udfordringen med øget trafik i rummet er af global karakter, og derfor på længere sigt skal løses i FN-regi. En fælles EU holdning er et vigtigt skridt på vejen hertil. Regeringen finder det desuden vigtigt, at man arbejder på at skabe gode rammer for en styrket og globalt konkurrencedygtig europæisk rumsektor.

Regeringen finder problemstillingen omkring manglende adgang til risikovillig kapital for virksomheder inden for "New Space" relevant. Regeringen lægger vægt på, at kendskabet til eksisterende muligheder når ud til alle hjørner af rumsektoren.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**